

Економика, 2012. – №1. – С. 146-149.

4. Recommendations on Statistics of International Migration [Електронний ресурс] // United Nations, New York. – 1998. – Режим доступу : <http://www.armstat.am/file/doc/99475948.pdf>.

5. Worldmigrationreport 2015. [Електронний ресурс] // InternationalOrganizationforMigration (IOM), 2013.– 220 р. – Режим доступу:<https://www.iom.int/world-migration-report-2015>

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Кондратенко Н. О., д-р. екон. наук, Шевцова М. П., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Нові задачі управління, поява яких обумовлена змінами зовнішнього середовища, вже не можна вирішувати спираючись на попередній досвід. Складність та новизна задач управління, несвоєчасна реакція керівництва на зміни підвищує вірогідність появи кризових явищ на підприємстві. Ситуація, що склалася змушує керівників вітчизняних підприємств шукати і застосовувати нові інструменти і методи управління антикризового характеру. Сьогодні, управління підприємством повинно бути в певній мірі завжди антикризовим, адже за умов економічної нестабільності ризик виникнення кризових явищ існує постійно. Отже, стає очевидним, що в нинішніх умовах господарювання підприємствам необхідно застосовувати антикризову систему управління, метою якої є недопущення кризових ситуацій і забезпечення стабільного положення підприємств за умов постійних змін в оточуючому середовищі. Антикризове управління для вітчизняних підприємств в умовах реформування економіки країни є реальним способом подолання кризових явищ і можливістю виходу на якісно новий рівень розвитку.

Термін «антикризове управління» з'явився в економічній літературі та в управлінській практиці порівняно недавно, хоча й зумів за досить короткий час зайняти міцну позицію в діловому світі. Передумовою появи антикризового управління у вітчизняній практиці стало реформування економіки країни у зв'язку з впровадженням ринкових методів господарювання. Неспроможність швидко адаптуватися до нових умов та ефективно вирішувати нові проблеми призвели до того, що більшість підприємств опинилися на межі банкрутства.

Здебільшого, як свідчить практика, проблеми виникають несподівано всупереч будь-яким сподіванням, вони ставлять нові задачі, які не відповідають набутому досвіду вітчизняних підприємств. При цьому невміння швидко застосувати відповідні контрзаходи призводить або до фінансового збитку і часткової втрати можливості одержання прибутку, або ж до повної втрати платоспроможності, тобто до банкрутства підприємства.

Симптомами кризи на підприємстві можуть бути як загострення фінансових проблем, так і конфлікти у діловій сфері. До факторів настання кризи можна віднести погіршення якості продукції, яка виготовляється, старіння виробничого

обладнання та технології виробництва, велика заборгованість перед кредиторами. До причин кризового стану підприємства належать фінансово-економічні прорахунки, загальний стан економіки підприємства та країни в цілому, низька кваліфікація персоналу, недосконалість систем прогнозування та планування.

Вчені, які вивчають процес розвитку підприємства [1, с. 45; 2, с. 61], стверджують, що кризові явища на підприємстві є переломним пунктом, що створює нові умови та вимагає певних змін для забезпечення подальшого функціонування системи і досягнення успіху. А тому, для менеджера знання кризових явищ, їх можливих проявів в життєдіяльності підприємства є основою для розробки заходів по передбаченню та попередженню або пом'якшенню негативних та посиленню позитивних наслідків кризи.

Таким чином, криза не виникає спонтанно, вона має свої причини та механізм розвитку. Загалом кризові ситуації на підприємстві характеризуються несподіваністю появи для керівництва та гострим дефіцитом часу для відповідного реагування на загрозу.

Розглядаючи множину потенційних внутрішніх факторів виникнення кризи на підприємстві, можна дійти висновку, що більшість цих факторів пов'язана з недосконалістю системи управління підприємством та неефективним процесом прийняття управлінських рішень. Поряд з таким фактором, як недосконалість керівництва існує проблема недостатнього контролю діяльності підприємства, що пов'язане з відсутністю достатнього планування та прогнозування, необґрунтованим прийняттям рішень, недостатністю фінансового контролінгу та маркетингових заходів щодо збуту продукції.

Аналіз складових внутрішнього та зовнішнього середовища дає можливість своєчасно виявити перші симптоми погіршення фінансового стану підприємства, його прибутковості, конкурентоспроможності та позиції на ринку. У разі, якщо після проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та оточуючого середовища не було виявлено таких симптомів, здійснюється повернення до початкової точки системи – проведення діагностики.

Процес проведення діагностики середовища підприємства повинен бути безперервним та системним. Постійне проведення даної діагностики, постійний контроль за змінами показників як фінансового стану підприємства, так і його позиції на ринку, дає можливість своєчасно виявляти перші ознаки погіршення фінансового стану.

Кризові явища у функціонуванні підприємств України придбали досить масштабний характер, проте дослідження теорії та практики антикризового управління в Україні демонструють, що значного, і, тим більше, позитивного досвіду роботи управлінського корпусу в подібних умовах ще явно не вистачає.

Відмічається, що одна з причин виробничої і фінансової неплатоспроможності українських підприємств, кризи неплатежів, які призвели за останній час до значних труднощів у підприємницькій сфері, полягає в тому, що дотепер українська нерішуче та неефективно застосовується такий визнаний у всьому світі спосіб цивілізованого врегулювання відносин боржників і кредиторів, як банкрутство.

В останні роки простежуються тенденції до зростання збитків та зниження рентабельності підприємств України, що значно підвищує ризик банкрутства. Проте, провідні дослідження зазначають, що загострення фінансових проблем підприємств формує необхідність удосконалення таких важливих елементів системи АУП (антикризового управління), як механізм банкрутства та фінансової санації підприємств в Україні.

В сучасних умовах, що характеризуються політичною та економічною нестабільністю, діяльність українських підприємств може бути ускладнена різними кризовими ситуаціями, які в подальшому призводять до неплатоспроможності або банкрутства. Тому на сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, що є наслідком фінансової кризи, від якої потерпають підприємства та економіка держави в цілому.

Низький рейтинг України за показником «закриття бізнесу» (вирішення неплатоспроможності) свідчить про наявність в українському законодавчому полі, яке регулює правові аспекти процедури банкрутства суб'єктів господарської діяльності, певних перешкод, а також про відсутність прогресивних реформ у цій сфері.

Таким чином, підприємствам необхідно створити систему заходів, що допоможе завчасно спрогнозувати банкрутство, виявити негативні кризові явища та застосувати заходи антикризової політики управління щодо недопущення чи подолання фінансової кризи.

Система антикризового фінансового управління повинна враховуватись при стратегічному плануванні та прогнозуванні підприємства і впроваджуватися в практику його діяльності в якості антикризової програми управління на підприємстві. Стандартних варіантів антикризової програми не існує, кожна програма обґрунтовується відповідно до стану підприємства, ринку та його інфраструктури та груп чинників внутрішнього та зовнішнього оточення.

Список використаних джерел:

1. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т. С. Клебакова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін. // За ред. О. В. Мозенкова. – Харків: ВГ „ІНЖЕК”, 2013. – 272 с.
2. Біловол Р. І. Методологічні підходи до розробки концепції антикризового управління підприємством / Р. І. Біловол // Регіональні перспективи. – 2013. - № 7-8 (32-33). – С. 60-63.

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Ткачова А. В., магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасній літературі, що стосується загроз економічної безпеки підприємств, вкрай рідко увага акцентується на галузі, що забезпечує